

Merve KOYUN¹

Orcid: 0000-0002-2762-3887

Hatice UZŞEN²

Orcid: 0000-0001-9873-5088

Esra TURAL BÜYÜK³

Orcid: 0000-0001-8855-8460

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD. Samsun, Türkiye

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD. Samsun, Türkiye

³ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD. Samsun, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Merve KOYUN

merveyamankoyun@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Çocuk İstismarı ve ihmal;
hemşirelik; vaka tartışma

Keywords:

Child abuse and neglect; nursing;
case discussion.

Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Vaka Tartışması Yöntemi ile Verilen Eğitimin Etkisi: Yarı Deneysel Bir Araştırma

The Effect of the Education Given to Nursing Students with the Case Discussion Method to Diagnosing the Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect: A Semi -Experimental Research

Gönderilme Tarihi: 22 Şubat 2023

Kabul Tarihi: 13 Ağustos 2024

* Araştırma, 2022 yılında 3.Uluslararası Pediatri Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi, çocuk istismarı ve ihmal hakkında vaka tartışması yöntemi ile verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tek grup ön test-son test yarı deneysel tasarımı araştırma Nisan- Haziran 2022 tarihinde bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 100 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek" ile toplanmıştır. Öğrencilere, çocuk istismarı ve ihmaline yönelik çevrimiçi eğitim verilmiş olup, eğitim öncesi ve sonrası öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki farkındalık düzeyleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.19±1.8' tir. Öğrencilerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (p<0.05). Öğrencilerin eğitim öncesi Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek puan ortalaması 253.46±24.32, eğitim sonrası 270.59±27.84'dir.

Sonuç: Öğrencilere çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanmasına yönelik vaka tartışması yöntemi ile verilen eğitim programının öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki farkındalık düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

Objective: It was aimed to determine the awareness levels of nursing students about child abuse and neglect and to evaluate the effectiveness of the education given by case discussion method on child abuse and neglect.

Methods: The research was carried out as a single group pre-test, post-test quasi-experimental with 100 students studying in the nursing department of a university between March-June 2022. The research data were collected with the "Introductory Information Form" and "The Diagnosis Scale of the Risks and Symptoms of Child Abuse and Neglect". Students were given online training on child abuse and neglect, and the awareness levels of students on child abuse and neglect were evaluated before and after the training.

Results: The mean age of the students was 21.19±1.8. A statistically significant difference was found between the pre- and post-educational scale scores of the students in The Diagnosis Scale of the Risks and Symptoms of Child Abuse and Neglect (p<0.05). The mean score of the students on the The Diagnosis Scale of the Risks and Symptoms of Child Abuse and Neglect before the education was 253.46±24.32, and 270.59±27.84 after the education.

Conclusion: It was determined that the training program given to the students with the case discussion method for diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect increased the awareness level of the students about child abuse and neglect.

Kaynak Gösterimi: Koyun, M., Uzşen, H., Tural Büyük, E. (2025). *Çocuk İstismarı Ve İhmalinin Belirti Ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Vaka Tartışması Yöntemi İle Verilen Eğitimin Etkisi: Yarı Deneysel Bir Araştırma*. EGEHFD, 2025, 41 (1): 88-94. doi: 10.53490/egehemsire.1254687
How to cite: Koyun, M., Uzşen, H., Tural Büyük, E. (2025) *The Effect of the Education Given to Nursing Students with the Case Discussion Method to Diagnosing the Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect: A Semi -Experimental Research*. JEUNF, 41(1), 88-94. doi: 10.53490/egehemsire.1254687

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuk istismar ve ihmalini “18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, büyüme ve gelişmesini, ilişkilerdeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen fiziksel, duygusal, cinsel yönden istismar ve ihmal türleriyle sonuçlanan kötü davranışlar” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2022). Çocuk istismarı ve ihmal, çocukların fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve yaşam boyu etkisini göstermektedir (Aktay, 2020; Aslan, 2020; Zeanah ve Humphreys, 2018). Çocuk istismarı ve ihmal çeşidi ne olursa olsun çocuğun hayatında geri dönülmez travmalar oluşturmakta ve topluma sağlığı olumsuz etkilenmiş bireyler katılmaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik istismar ve ihmal vakalarının erken dönemlerinde önlenmesi, erken tanınması ve gerekli prosedürlerin uygulanması çok önemlidir (Metinyurt ve Sarı, 2016; Taş, 2017). Bu konuda sağlık çalışanlarına ve özellikle grubun çoğunluğunu oluşturan hemşirelere önemli görevler düşmektedir.

Hemşireler çocuk sağlığının geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve korunması, istismar ve ihmal konusunda farkındalığın artırılması, istismar ve ihmal vakalarının önlenmesi, erken tanınması ve girişimlerin en erken dönemde başlatılması konularında kilit noktadadır (Geçkil, 2017; Güner, Yavuz ve Dörtbudak, 2016; Seferoğlu, Sezici ve Yiğit, 2019). Yapılan çalışmalarda hemşirelerin öğrenim düzeyi arttığında, çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim aldığı çocuk istismarı ve ihmaline yönelik belirti ve risklerini tanılama düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Burç ve Güdücü Tüfekçi, 2015; Herendeen, Blevins, Anson ve Smith, 2014). Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismar ve ihmal konusunda daha donanımlı yetişebilmesi, istismar ve ihmale ilişkin belirti, bulgu ve riskleri tanımlayabilmesi, bildirim yapabilmesi ve takip edebilmesi için nitelikli eğitimlerin hemşirelik eğitim müfredatlarına eklenmesi gerekmektedir (Akcan ve Demiralay, 2016; Bağ ve Bozkurt, 2021; Pehlivan, 2016).

Lisans döneminde başlayan eğitimler, yaşam boyu öğrenme ve hizmet içi eğitim kapsamında sürdürülmelidir (Yılmaz ve Çalışkan, 2019; Seferoğlu ve diğerleri, 2019). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmal vakası ile karşılaştığı durumlarda zorunlu bildirim yapabilmeleri ve klinik uygulamaya uyumlanabilmeleri için sanal simülasyona dayalı öğrenme yöntemi kullanılabilir (Quick, 2022). Simülasyona dayalı öğrenme yönteminin, hemşirelik öğrencilerinin hem çocuk istismarı ve ihmal farkındalığı hem de bildirim hakkında bilgi edinmelerini, problem çözebilme, işbirliği yapabilme ve etkili bir şekilde iletişim kurabilme yeteneklerini geliştirmeleri için etkili bir yol olduğu görülmüştür (Victor ve Foote, 2016). McClure ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerine simülasyon yöntemi ile verilen eğitimin, öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmal vakalarında öykü alma ve şüphelenildiğinde yapılması gerekenler konusunda deneyim kazanılmasında etkili bir yöntem olduğu bulunmuştur (McClure, Nelson, Anderson, Donnell ve Knox, 2020). Bu kapsamda hemşire adaylarının bu konuda farklı öğrenme yöntemleri kullanılarak bilgilendirilmeleri, çocuk istismar ve ihmalini erken dönemde teşhis edebilmeleri ve gerekli önlemleri alabilmeleri için önemlidir. Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki farkındalık düzeylerinin saptanması, öğrencilere çocuk istismarı ve ihmal hakkında vaka tartışması yöntemiyle verilen çevrimiçi eğitimin etkinliğini belirlemektir. Aşağıdaki hipotez araştırma kapsamında sınanmıştır:

H₁: Vaka tartışması yöntemiyle verilen çevrimiçi eğitim hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki farkındalık düzeylerini artırır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Çalışma tek grup ön test-son test yarı deneysel araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Çalışma Nisan-Haziran 2022 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören 3. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi alan 124 öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma herhangi bir örneklem hesaplaması yapılmadan, araştırmaya katılmayı kabul eden ve anket formlarını eksiksiz dolduran 100 öğrenci (%80) ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama

Eğitmeden önce veri toplamada kullanılacak araçlar (Tanıtıcı Bilgi Formu ve Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınmasına Yönelik Ölçek) Google formlar aracılığıyla öğrencilere iletilmiştir. Ardından hemşirelik öğrencilerinin tamamına çocuk istismarı ve ihmaline yönelik çevrimiçi eğitim verilmiştir. Verilen eğitim, powerpoint sunumu, resim tartışması ve vaka tartışmasını içermektedir (Tablo 1). Çocuk istismarı ve ihmal konusunda teorik bilgi powerpoint sunumuyla anlatılmıştır. Powerpoint sunumunda İstismar ve ihmalin tanımı, türleri, risk faktörleri, belirti-bulguları, tanınması, bildirim yapma ve yasal süreç basamak takibi, gerekli koruyucu ve önleyici tedbirler gibi konuları anlatılmıştır. Daha sonra vakalar doğrultusunda literatürde yer alan istismara maruz kalan çocuklara ait 4 farklı resim araştırmacı tarafından karikatürize edilmiştir. Karikatürize edilen resimler

öğrencilere gösterilmiş ve yorumları istenmiştir. Öğrenciler ile resimler tartışılmış ve soruları cevaplanmıştır. Daha sonra çocuk istismar ve ihmal konusunda iki örnek vaka tartışması yapılmıştır. Gerçek olgu sunumlarından oluşan vakalar, farklı yaş gruplarına yönelik istismar ve ihmal düşündürecek belirti, bulguları, tanılama ve bildirme basamaklarını içermektedir. Eğitim iki saat sürmüştür. Eğitimden iki ay sonrasında veri toplama araçları Google formlar aracılığıyla tekrar öğrencilere iletilmiştir. Eğitim öncesinde ve sonrasında formların doldurulması için öğrencilere süre tanınmıştır.

Tablo 1. Verilen Eğitimin İçeriği

Eğitimin İçeriği ve Süresi	
İstismar ve ihmalin tanımı	
Türleri	
Risk faktörleri	
Belirti-bulguları	45 dk
Tanılaması	
Bildirim yapma	
Yasal süreç basamak takibi	
Gerekli koruyucu ve önleyici tedbirler	
Resim yorumlama	30 dk
Vaka tartışması	45 dk

Veri Toplama Araçları

Veriler, “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınmasına Yönelik Ölçek (ÇİİBRTÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda oluşturulmuştur (Başdaş ve Bozdağ, 2018; Pehlivan, 2016). Tanıtıcı bilgi formu, öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, yaşadığı yer, aile tipi, gelir düzeyi) ile çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bazı özellikleri içeren (çocuk istismarı konusunda eğitim alma durumu, istismar edilen bir çocuk gördüğünde yapılması gereken, istismarı önleme yolu) sekiz adet sorudan oluşmaktadır.

Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınmasına Yönelik Ölçek (ÇİİBRTÖ): Uysal tarafından 1998 yılında geliştirilmiş, istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (19 madde), çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtileri (15 madde), ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (7 madde), ihmal ve istismara yatkın ebeveyn özellikleri (13 madde), ihmal ve istismara yatkın çocukların özellikleri (5 madde), çocuk ihmal ve istismarında ailesel özellikleri (8 madde) olmak üzere 6 alt gruptan oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Sorular “çok doğru”, “oldukça doğru”, “kararsızım”, “pek doğru değil” ve “hiç doğru değil” şeklinde olup 1 ile 5 puan arasında değer almaktadır. Soruların puan ortalamasının 5’e yaklaşması soruları doğru olarak yanıtladıklarını, 3’den uzaklaşması ise yanlış yanıtladıklarını göstermektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 335’tir. Ölçeğin iç tutarlılığı kapsamında, Cronbach Alfa Katsayısı= 0.92 olarak belirtilmiştir (Uysal, 1998). Çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.94 olarak saptanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizlerinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Sosyodemografik verilerin tanımlayıcı (yüzde, frekans) istatistikleri yapılmıştır. Normal dağılıma uygunluk analizleri Shapiro-Wilk testi ile yapılmış olup, verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş bu nedenle de ön test- son test ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmasında bağımlı gruplarda t testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan etik onay (Tarih: 29.04.2022, Onay numarası: 2022-295) ve OMÜ Sağlık Bilimleri Fakültesinden kurum izni alınmıştır. Öğrencilere iletilecek Google formların başına araştırmanın amacı hakkında açıklayıcı metin yazılarak, gönüllü olarak katılımları için ve onamları alınmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerin yaş ortalamasının 21.19 ± 1.80 olduğu ve %19.0'unun istismara uğradığı görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin %81'inin çocuk istismar ve ihmal konusunda herhangi bir eğitim almadığı, %77.0'sinin istismara uğramış bir çocuk gördüğünde polisi arayacağı ve %61.0'inin istismarı önlemek için eğitim alınması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri (n: 100)

Tanımlayıcı Özellikler		21.19±1.8 (20-35)	
Yaş: $X \pm SS$ (Minimum-Maksimum)			
		n	%
Cinsiyet	Kadın	79	79.0
	Erkek	21	21.0
Yaşanılan yer	İl	42	42.0
	İlçe	37	37.0
	Köy	21	21.0
Aile tipi	Çekirdek	81	81.0
	Geniş	19	19.0
Gelir düzeyi	Gelir giderden az	1	1.0
	Gelir gidere eşit	78	78.0
	Gelir giderden çok	21	21.0
Konu ile ilgili eğitim alma durumu	Evet	19	19.0
	Hayır	81	81.0
İstismar edilen bir çocuk gördüğünüzde yapılması gereken	Kendim çözerim	11	11.0
	Polisi ararım	77	77.0
	Yakınlarımla paylaşırım	12	12.0
İstismarı önleme yolu	Cezaların arttırılması	27	27.0
	Eğitim	61	61.0
	Koruma	12	12.0

Hemşirelik öğrencilerin çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası ÇİİBRTO puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hemşirelik öğrencilerin eğitim öncesi ÇİİBRTO puan ortalaması 253.46 ± 24.32 , eğitim sonrası 270.59 ± 27.84 'dür. Eğitim öncesi ve sonrasında tüm ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınmasına Yönelik Ölçek Puan Ortalamaları

ÇİİBRTÖ	Eğitim Öncesi X±SS (Min-Maks)	Eğitim Sonrası X±SS (Min-Maks)	İstatistik Analiz t p*
ÇİİBRTÖ Puan Ortalamaları	253.46±24.32 (201.0-315.9)	270.59±27.84 (201.0-325.0)	-4.95 0.00*
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	74.41±8.10 (57.093.0)	79.77±7.78 (57.0-92.0)	-5.09 0.00*
Çocuk İstismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	56.42±5.85 (44.0-69.0)	59.30±6.10 (45.0-71.0)	-3.51 0.01*
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	27.94±3.72 (21.0-35.0)	30.01±3.61 (21.0-35.0)	-4.01 0.00*
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	43.33±5.00 (33.0-57.0)	46.95±6.29 (29.0-60.0)	-4.34 0.00*
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	20.60±2.88 (12.0-26.0)	21.67±3.67 (14.0-30.0)	-2.57 0.01*
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	30.73±4.30 (20.0-40.0)	32.87 ±4.95 (19.0-40.0)	-3.37 0.01*

* p<0.05, t: Bağımlı Gruplarda T Testi

TARTIŞMA

Çocuk istismarı, bildirilmesi gereken ciddi bir halk sağlığı sorunudur (Quick, 2022). Hemşirelerin görev, sorumluluk ve rolleri arasında yer alması nedeniyle hemşirelik öğrencilerinin konuya ilişkin bilgi ve algıları oldukça önemlidir (Büyük ve Rızalar, 2016; Turan ve Söyünmez, 2022). Araştırmada öğrencilerin %81'inin çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha önce eğitim almadığı görülmüştür. Sağlık çalışanları ile yapılan çalışmalarda da çocuk istismarı ve ihmaline yönelik eğitim alma durumlarının düşük olduğu belirtilmiştir (Metinyurt ve Sarı, 2016; Tekin ve Kaya Kılıç, 2020). Ülkemizde sağlık alanında okuyan öğrenciler ile yapılan araştırmalarda öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bilgilerinin yetersiz ve eğitim gereksinimleri olduğu bildirilmiştir (Kostak ve Vatansever, 2015; Külcü ve Karataş, 2016; Özbey, Gül, Özçelep ve Kahrıman, 2018; Pehlivan, 2016; Poreddi, Pashapu, Kathyayani, Gandhi, El-Arou ve Math, 2016). Literatür incelendiğinde farklı meslek gruplarının ve farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim almasına rağmen bilgilerinin ve tutumlarının yetersiz olduğu görülmektedir (Akcan, 2016; Burç ve Güdücü Tüfekçi, 2015; Kostak ve Vatansever, 2015; Ok Ha, 2018; Poreddi ve diğerleri, 2016; Seferoğlu ve diğerleri, 2019; Tek ve Karakaş, 2021; Üstündağ, 2022). Bu da ülkemizde hem hemşirelikte hem de diğer meslek gruplarında çocuk istismarı ve ihmali konusunda yeteri kadar farkındalığın olmadığını ve verilen eğitimlerin etkin olmadığını göstermektedir.

Araştırmada öğrencilerin eğitim öncesi ÇİİBRTÖ puan ortalamalarının düşük olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda sağlık alanında okuyan öğrencilerin ÇİİBRTÖ puan ortalamaları düşük veya orta düzeyde olduğu görülmüştür (Acar ve Bingöl, 2022; Erkut, Gözen ve Besirik, 2021; Kartal ve Bayraktar, 2021; Kostak ve Vatansever, 2015; Seferoğlu ve diğerleri, 2019).

Araştırma bulgularına göre, öğrencilere vaka tartışması yöntemi ile verilen çocuk istismarı ve ihmaline yönelik eğitim programının, öğrencilerin ÇİİBRTÖ puan ortalamalarını arttırdığı belirlenmiş olup, araştırmanın H₁ hipotezi doğrulanmıştır. Seferoğlu ve diğerleri çalışmasında çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili eğitim alan öğrencilerin ÇİİBRTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Seferoğlu ve diğerleri, 2019). Literatürde, öğrencilere verilen çocuk istismarı ve ihmaline yönelik verilen eğitimin öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeylerini olumlu etkilediği görülmüştür (Büyük ve Rızalar, 2016; Kartal ve Bayraktar, 2021; Pehlivan, 2016; Seferoğlu ve diğerleri, 2019). Bununla birlikte hemşirelik öğrencilerine verilen çocuk istismarı ve ihmali eğitimlerinin hem bilgi seviyelerini hem de fark etme, tanıma ve müdahale etme konusunda kendilerine olan güvenlerini olumlu etkilediği görülmüştür (Duman ve diğerleri, 2021; Taylor ve Harris, 2018). Literatürde çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim alan sağlık çalışanlarının bu konu ile ilgili vakayla karşılaştıklarında farkındalıklarının yüksek olduğu ve doğru müdahalede bulundukları belirlenmiştir (Herendeen ve diğerleri, 2014; Paavilainen, Helminen, Flinck ve Lehtomäki, 2014). Yapılan çalışmalarda çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Burç ve Güdücü Tüfekçi, 2015; Kaptan, 2017; Taş, 2017). Farklı sağlık meslek grupları ile yapılan araştırmalarda da çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alanların çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ve bilgi

düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bağ ve Bozkurt, 2021; Kaptan, 2017; Üstündağ, 2022). Bu doğrultuda meslek yaşamları boyunca ya da süresince istismara ya da ihmale maruz kalan çocuklarla karşılaşma olasılığı yüksek bir meslek grubu olan sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almasının önemli olduğu düşünülmektedir (Acehan ve diğerleri, 2013; Güner ve diğerleri, 2016; Tekin ve Kaya Kılıç, 2020). Konu ile ilgili farkındalığın artırılması, gereksinim duyulan bilgilerin öğrenilmesi, bilgi eksikliklerinin giderilmesi, öğrenilen bilgilerin tekrarlanması, uygulamaya geçilebilmesi, mesleki sorumluluk ve rolleri kazandırılabilmesi için çocuk istismarı ve ihmali konusunun hemşirelik müfredatına tüm öğrencileri kapsayacak şekilde eklenmelidir. Eğitimin alınması kadar, alınan eğitimin niteliği, kalitesi ve yeterliliği de çok önemlidir. Çocuk yaş grubu ile çalışma potansiyeli olan meslek gruplarında çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitimin niteliğinin de önemli olduğu, klasik öğrenme yöntemleri yerine aktif öğrenme yöntemlerinin tercih edilmesi gerektiği, vaka çalışmalarının uygulamalı olarak eğitime entegre edilerek eğitimin devamlılığının sağlanması gerekmektedir (Cho ve Kim, 2016; McClure ve diğerleri, 2020; Taş, 2017).

Araştırmanın sınırlılıkları

Hemşirelik öğrencilerine aktif öğrenme yöntemleri kullanılarak çocuk istismarı ve ihmaline yönelik eğitim verilmiştir. Bu eğitim ile öğrencilerin kendi öz bildirimleri doğrultusunda teorik bilgi düzeyleri değerlendirilmiş, tutum ve beceri değerlendirilememiştir.

SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerine çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanınması konusunda vaka tartışması yöntemiyle verilen eğitimin öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir. Özellikle hastanelerde çocuklar ve aileleri ile sürekli iletişim ve etkileşim halinde olan çocuk hemşirelerinin, çocuk istismarı ve ihmali belirti ve bulgularını tanıma, tespit etme, bildirim yapma, yasal süreç basamak takibi, gerekli koruyucu ve önleyici tedbirler hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda hemşirelik lisans eğitim programlarında ve yaşam boyu öğrenme kapsamında çocuk istismarı ve ihmali konusu aktif öğrenme yöntemlerinden biri olan vaka tartışması yöntemi kullanılarak yer verilmesi önerilmektedir.

Yazar Katkıları: Fikir ve tasarım: M.K., H.U. Veri toplama: M.K. Veri analizi ve yorumlama: M.K., H.U., E.T.B. Makale yazımı: M.K., H.U., E.T.B. Eleştirel inceleme: M.K., H.U., E.T.B

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Acar, M.D. ve Bingol, T.Y. (2022). An exploration of the relationship between liking of children and determining abuse and neglect among students studying child development at a vocational school. *Child & Youth Services*, 44(2), 1-13 doi:10.1080/0145935X.2022.208611
- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M.O., Gülen, M., Avcı, A., İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4),591- 614. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/25309>
- Akcan, A., Demiralay, Ş. (2016). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin algıları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(32). Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/32a.arzu_akcan.pdf
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-18. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1218773>
- Aslan, G.G. (2020). Çocuğa yönelik cinsel istismarın açığa vurulma süreci hakkında bir derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1886-1912. doi:10.33417/tsh.718306
- Bağ, Ö., Bozkurt, G. (2021). Hemşirelerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(1), 17 – 24. doi: 10.17049/ataunihem.634775
- Başdaş, Ö., Bozdağ, F. (2018). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama durumlarının belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 267 - 275. doi: 10.26559/mersinsbd.394749
- Burç, A., Güdücü Tüfekçi, F. (2015). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 144-151. Erişim adresi: <http://journal.acibadem.edu.tr/tr/pub/issue/61309/914393>
- Büyük, E.T., Rızalar, S. (2016). Knowledge levels of members of different occupations on child abuse and neglect. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3827-3836. doi:10.14687/jhs.v13i3.3832
- Cho, K. Ve Kim, E. (2016). Nursing students' knowledge, attitudes, perceived behavior control and intention to report cases of child abuse. *Child Health Nursing Research*, 22(2), 145-152. doi: 10.4094/chnr.2016.22.2.145

- Duman, C., Al-Batayneh, O.B., Ahmad, S., Durward, C.S., Kobylńska, A., Vieira, A.R. ... Zafar, S. (2021). Self-reported knowledge, attitudes, and practice of final-year dental students in relation to child abuse: A multi- centre study. *International Journal of Paediatric Dentistry*, 31(6),801-9. doi: 10.1111/ipd.12781.
- Erkut, Z., Gözen, D. ve Besirik, S.A. (2021). Nursing students' knowledge level on identification and risks of child abuse and neglect: A descriptive study. *Journal Education and Research in Nursing*, 18(3), 231–240. doi: 10.5152/jern.2021.05924
- Geçkil, E. (2017). Çocuklarda fiziksel istismar ve hemşirelik yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 129-139. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372110>
- Güner, C.K., Yavuz, H.Ö., Dörtbudak, Z. (2016). Çocuk istismarı-ihmali vakalarıyla karşılaşan hemşirelerin görüş ve uygulamaları. *Sağlık Akademisi Kastamonu*,1(1),39-55. doi: 10.25279/sak.204994
- Herendeen, P.A., Blevins, R., Anson, E., Smith, J. (2014). Barriers to and consequences of mandated reporting of child abuse by nurse practitioners. *Journal of Pediatric Health Care*, 28(1),1-7. doi: 0.1016/j.pedhc.2013.06.004
- Kartal, M., Bayraktar, M. (2021). Nursing education and diagnosing the child abuse and neglect. *Sakarya Medical Journal*,11(1),162-169.doi:10.31832/smj.800669
- Kaptan, D. (2017). *Trabzon il merkezindeki pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri*. (Yükseklisans Tezi). Avrasya Üniversitesi, Trabzon.
- Kostak, M.A., Vatansever, C. (2015). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çocuk istismar ve ihmali ile ilgili görüş ve düşünceleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2 (1), 1-11. doi: 10.17681/hsp.79915
- Külcü, D.P., Karataş, H. (2016). Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(1), 48-58. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egehemsire/issue/49333/630127>.
- Metinyurt, H.A.I., Sarı, H.Y. (2016). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmali ve istismarını tanıma düzeyleri. *Çocuk ve Medeniyet*, 1 (1) , 101-121. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/57206/807840#article_cite
- McClure, N., Nelson, B., Anderson, M., Donnell, C., Knox, D. (2020). Child abuse response simulation for advanced practice nursing students. *Clinical Nurse Specialist*,34,157-161. doi:10.1097/NUR.0000000000000529.
- Ok Ha, Y. (2018). Nursing students' perceptions of child abuse and factors influencing those perceptions. *Child Health Nursing Research*, 24(2),178-185. doi:10.4094/chnr.2018.24.2.178
- Özbey, H., Gül, U., Özçelep, G.A., Kahrıman İ. (2018). Knowledge and awareness of nursing students about child abuse and. *Journal of Nursing and Research Practice*, 2(3), 21-25. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/328629523>
- Paavilainen, E., Helminen, M.,Flinck, A., Lehtomäki, L. (2014). How public health nurses identify and intervene in child maltreatment based on the National Clinical Guideline. *Hindawi Publishing Corporation Nursing Research and Practice*. doi:10.1155/2014/425460
- Pehlivan, G.T. (2016). *Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve bu konuda verilen planlı eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi*. (Yükseklisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli
- Poreddi, V., Pashapu, D.R., Kathyayani, B.V., Gandhi, S., El-Arousy W.Math, S.B. (2016). Nursing students' knowledge of child abuse and neglect in India. *British Journal of Nursing*, 25(5), 264–268. doi:10.12968/bjon.2016.25.5.264
- Quick, C. (2022). Mandated reporter training for pediatric nurse practitioner students using virtual simulation and community collaboration: A pilot event. *Clinical Simulation in Nursing*, 73, 30-36. doi:10.1016/j.ecns.2021.08.023
- Seferoğlu, E.G., Sezici, E., Yiğit, D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 257-276. doi: 10.26466/opus.511405
- Taylor, L.H., Harris, H.S. (2018) Stewards of children education: Increasing undergraduate nursing student knowledge of child sexual abuse. *Nurse Education Today*, 60, 147–150. doi: 10.1016/j.nedt.2017.10.004
- Taş, A. (2017). *Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi*. (Yükseklisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Tek, S., Karakaş, G. (2021). Awareness levels of child neglect and abuse in nursing students. *International Journal of Society Studies*, 18(43), 6162-6176. doi: 10.26466/opus.885123
- Tekin, H.H., Kaya Kılıç, A. (2020). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismar vakaları ile karşılaşma durumları, bildirim yükümlülükleri ve eğitim gereksinimleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29 (2),85-94. doi: 10.17942/sted.567336
- Turan, F.D., Söyünmez, S. (2022). Perceptions of third and fourth year nursing students enrolled in a pediatric nursing course regarding the concept of child abuse: A metaphorical study. *Nurse Education Today*, 113,105359. doi:10.1016/j.nedt.2022.105359
- Uysal, A. (1998). *Çocuk istismar ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması*. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi
- Üstündağ, A. (2022). Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalıkları: Sağlıklı hayat merkezleri örneği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. doi:10.17942/sted.1033071
- Victor, J., Foote, E. (2016). An interprofessional simulation for child abuse reporting. *Clinical Simulation in Nursing*. 12, 69-73. doi:10.1016/j.ecns.2015.12.003.
- WHO (2022). *Responding to child maltreatment: a clinical handbook for health professionals*. ISBN 978-92-4-004873-7
- Yılmaz, B., Çalışkan, D. (2019). Bir hastanede çalışan hemşirelerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi ve yaklaşımlarının incelenmesi. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 4 (2), 78-89. doi: 10.25279/sak.404187.
- Zeanah, C.H., Humphreys, K.L. (2018). Child abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 57(9), 637–644.